

stalo to podjetje iz moči združne ideje. S tem se je pokazalo, da so tudi Slovenci zmožni z združenimi močmi po zgledu modernih naprednih narodov kaj storiti, ako – hočejo. Načelnik stavbinski družbi „Union“ je g. primarij dr. Vinko Gregorič, in le želeli je, da se v tem društvu zbira čimdalje več slovenskega podjetnega kapitala, kajti polje za delo je obširno in čas ugoden, da nas ne prehitijo tujci.

Stritarjeva sedemdesetletnica.

Za slovensko slovstveno zgodovino pomeni Stritarjev nastop novo dōbo, in zato se bo po pravici naše izobraženstvo oziralo te dni na rojaka v tujini, ki bo praznoval svojo sedemdesetletnico. Rojak v tujini – to nam je Stritar v resnici. Kakor živi ločen od domovine, tako je tudi njegov duh iskal vedrila in hrane daleč od doma na polju zapadne moderne omike, in samo to je krivo, da ni Stritar danes bolj vpoštovan, da ne sega tako v življenje, kakor bi mogel, če bi bil s sijajnim svojim talentom ostal bliže duhu slovanskemu.

Stritar je ocenjal, a njega še ni nihče doobra ocenil. Posamezne črte njegove mnogostranske literarne delavnosti so že analizirali, iskali so jim izvora ter jih merili z ozirom na krščanstvo ali na druga svetovna naziranja, zlasti na novodobno nemško modroslovje. To je gotovo prava pot, da se spozna Stritar, ker je vsrkal vse ideje moderne zapadne kulture, in kar nam podaja, je odsvit in odmev tega, česar se je učil pri velikih mojstrih, da nam njihov duha in misli poda v izborni, umetniško oglašeni obliki.

Razne elemente je sprejel Stritar, le enega ni mogel naturalizma. Ves estetski čut se mu je upiral proti sirovosti oblike in tendence, ki je zavladala pri naturalistih. Stritar je sicer v teoriji zagovarjal načelo, da je umetnost sa na sebi namen, a tudi on je dovolj jasno pokazal neveljavnost tega načela, ko govori mladini z vzvišenega stališča:

Pisatelj stare, nove „struje“, –
če nas pretresa, povzdiguje,
tolaži, blaži nas – veljaj!

V boju proti naturalizmu je našel zopet resnico: „Naturalizem tlači, potiska, znižuje; človek potrebuje in išče tolažbe, boljšanja, povzdige. Človek hoče svojo nedeljo, in ne dá si je vzeti. Umotvor bodi še tako sijajen, brez etičnega jedra ne velja, in končni učinek njegov bodi harmonija. Pravi umetnik vidi in nam kaže vse „sub specie aeternitatis.“ (VII. 194.)

Tu se s Stritarjem zopet srečujemo na isti poti – na katero smo prišli od tako različnih strani!

Nismo se pa namenili, da bi danes razmotrivali o tem. Ob sedemdesetletnici velikega pisatelja se mu moramo zahvaliti za to, v čemer je njegova poglavitna zasluga za slovensko slovstvo: Stritar je ogledil in izčistil obliko literarne slovenščini. On sam

je prvi podal zgled oglašene, elegantnega sloga, ki ga je za njim le malokateri dosegel. V pesništvu je dal slovenščini neko konvencionalno obliko, ki je postala največjega pomena za razvoj naše literature. Poznejši pesniki so pisali bolj rafinirano in globlje segli v človeško dušo, našli so muzikalni ton poezije, ki ga Stritar še nima. A on je postavil načela, ki so se jih morali držati potomci, kajti ob svojem času ni bil Stritar samo učitelj, ampak tudi vladar v leposlovju. Okoli njega je bila takrat zbrana vsa mlada slovenska literatura, in ustanovitev „Dunajskega Zvona“ je bilo literarno dejanje prve vrste, kakršno je mogel izpeljati samo mož velike odločnosti in samozavestnega znanja.

To je, kar priznava danes Stritarju ob njegovi sedemdesetletnici vsakdo, in sotrudniki „Dom in Sveta“, ki iščejo povsod to, kar je najboljšo, in ki si štejejo v čast, da zvesti svojim načelom ne prezró nobene istinite zasluge, izrekajo svoje čestitke možu, ki je tudi nam bil v marsičem učitelj in zgled. Življenje je borenje, in tudi Stritar je izpustil marsikatero ostro pušico, preden je sedel pod lipo, da deli mladini zlata jabolka. Misli živé in se krešejo in le iz boja nastajajo velika dela. Stritar sam je izkresal obilo isker, ki so se razvnele z gorkim plamenom v naši literaturi. Možu, ki je prvi podal Slovincem zgled literarne kritike in vseobsežnega slovstvenega dela, bodi jasen in prijeten življenja večer! Na mnoga leta!

Dr. Evgen Lampe.

Slovenska drama.

Dne 21. novembra se je igrala F. pl. Schönthanova „Mala Dorrit“, veseloigra, dramatizirana po Dickensovem romanu istega imena. – Takih veseloiger naj nam poda slov. dramatično društvo še več. Tu ni onih sirovih šal, kot v „Detektivu“ itd., to je res veseloigra, ki blaži in vzgaja. Komaj tri mesece je minulo, odkar je doživela „Mala Dorrit“ svojo premiero na dunajskem dvornem gledišču, in hipoma se je udomačila po vseh manjših in provincialnih glediščih. Vsebina je kratko ta:

William Dorrit je že 18 let radi dolgov v jetnišnici Marshalsea. Clennamu se zdi čudno, da je cela rod-bina že 18 let zaprta, ko vendar ve, da mora oni, ki je posodil Dorritu nekoč denar, plačevati zanj in za celo rodbino. Preišče celo zadevo in končno pride do zaključka, da je Dorrit bogat dedič. Oprosti ga ječe in sedaj „igra Dorrit gospoda“ v vsej svoji naivnosti. Clennam se poroči z Anny Dorrit, ki jo imenuje vse „malo Dorrit“. – Med to glavno dejanje je pomešano še vse polno epizod, ki osvetljujejo posamezne značaje. Tendenca igre ni vsiljiva: vse se izve in resnica pride na dan; kot drugo jedro bi se dala izluščiti misel: V sreči ne bodi ošaben.

Tehnično je igra na vrhuncu zmerne moderne. Saj pozna Schönthan zadnji kotiček glediškega odra